

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bakalářská práce

2012

Pavčina Honsová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Pavλίna Honsová

**Současné trendy ve vývoji televizní zábavy
na příkladu pořadu Prostřeno**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Pavčina Honsová**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Jan Jiráek, PhD.**

Rok obhajoby: **2012**

Bibliografický záznam

HONSOVÁ, Pavlína. *Současné trendy ve vývoji televizní zábavy na příkladu pořadu Prostřeno*. Praha, 2012. 97 s. Diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, PhD.

Abstrakt

Práce se zabývá zábavou v současném českém i zahraničním prostředí. Má dvě části, teoretickou a praktickou. Na začátku teoretické části se zabývá teoretickým zázemím potřebným pro tuto práci, a to především každodenností a televizí, která v každodennosti hraje svou úlohu. V teoretické části dále popisuje jednotlivé pořady, především ty, které nějakým způsobem (např. příslušností k určitému žánru) souvisí s pořadem Prostřeno, to znamená významné světové reality show a pořady o vaření. Stručně zde také zmiňuje podobné významné pořady v českém prostředí.

Analytická část má také několik kapitol. Nejprve se zde vysvětluje postup, kterým bude pořad Prostřeno analyzován, a to obsahovou analýzou. Následně je tato analýza provedena a jsou zhodnoceny výsledky. Dále je pořad srovnáván s jednotlivými významnými pořady, které byly zmíněny v teoretické části. Dále jsou zmíněny výrazové prostředky pořadu Prostřeno (střih, hudba...). Následuje shrnutí a celkové zhodnocení práce.

Abstract

The dissertation deals with entertainment in contemporary Czech and foreign environments. It is composed from two parts, a theoretical and a practical one. At the beginning of the theoretical part, the theoretical foundations necessary for the essay are elaborated, in particular everyday life and the role of television in it. Furthermore, it describes several TV shows, most importantly those which are in some way related (e.g.

by genre) to Prostřeno, that is reality and cooking shows. It also shortly mentions similar programs in the Czech environment.

The analytical part has also several chapters. Firstly, the method of analysis for Prostřeno is presented. This is content analysis, which is carried out and the results are evaluated. It is then compared to the other shows mentioned above. Furthermore, the means of expression of Prostřeno are presented (editing, music...) and a summary and overall evaluation follows.

Klíčová slova

Zábava, každodennost, reality show, pořady o vaření, Prostřeno, obsahová analýza.

Keywords

Entertainment, every day life, reality show, cooking show, Prostřeno, content analysis.

Rozsah práce: 59 915 znaků, 33 normostran

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 2. 1. 2012

Pavčina Honsová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce za obrovskou ochotu, mimořádnou pohotovost, poskytnuté cenné rady a odborné vedení při realizaci mé bakalářské práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Současné trendy ve vývoji televizní zábavy na příkladu pořadu Prostřeno

Obsah

Úvod	2
1. Teoretická část	3
2. Zábava	4
3. Televize a každodennost	4
3.1 <i>Televize a ontologické bezpečí</i>	4
3.2 <i>Každodennost</i>	5
3.3 <i>Tranzitní objekt - psychologické zázemí</i>	6
3.4 <i>Televize jako tranzitní objekt</i>	6
3.5 <i>Rutiny, rituály a tradice</i>	7
3.6 <i>Domov</i>	8
3.7 <i>Kvaziinterakce</i>	9
4. Žánry v pořadu Prostřeno	9
4.1 <i>Reality show</i>	9
4.2 <i>Jiné druhy soutěží</i>	11
4.3 <i>Pořady o vaření</i>	12
4.3.1 <i>Julia Child</i>	14
4.3.2 <i>Jamie Oliver</i>	15
4.3.3 <i>Gordon Ramsay</i>	15
5. Televizní show v českém prostředí	16
5.1 <i>Reality Show</i>	16
5.2 <i>Pořady o vaření</i>	17
5.2.1 <i>Kluci v akci</i>	17
5.2.2 <i>Babicovy dobroty</i>	17
5.2.3 <i>Pod pokličkou</i>	18
5.2.4 <i>Ano, šéfe</i>	18
5.2.5 <i>S Italem v kuchyni</i>	19
5.2.6 <i>Prostřeno!</i>	19
6. Analytická část – obsahová analýza pořadu <i>Prostřeno</i>	20
6.1 <i>Techniky zpracování</i>	20
6.2 <i>Popis dramaturgie pořadu</i>	22
6.3 <i>Obsahová analýza</i>	25
6.4 <i>Srovnání pořadu s jinými pořady o vaření</i>	28
6.5 <i>Výrazové prostředky pořadu <i>Prostřeno</i></i>	30
Závěr	31
Summary.....	32
Použitá literatura.....	33
Seznam příloh.....	36
Přílohy.....	37

Úvod

Ve své práci se budu zabývat současnými trendy v televizní zábavě a následně analyzovat televizní pořad *Prostřeno*, který se již druhým rokem objevuje každý všední den na televizní stanici Prima.

Toto téma jsem si zvolila, protože tento pořad mě zaujal díky tomu, že se v něm pojí prvky reality show a pořadu o vaření. Navíc jsem o tomto pořadu nenašla žádnou práci odpovídajícího rozsahu.

Cílem této práce je v analytické části zjistit, jaké motivy se v tomto pořadu objevují, v jakém rozsahu a navzájem je mezi sebou porovnat. V teoretické části se chci věnovat televizní zábavě obecně, hlavně pořadům s prvky reality show a pořadům o vaření. Krátce se budu zabývat i podobnými pořady v českém prostředí.

Pro svou analytickou část jsem si vybrala metodu obsahové analýzy, která vyhovuje mým cílům.

K této práci jsem vybírala z široké škály dostupné literatury. Během literární rešerše jsem zjistila, že odpovídající literatura je k dispozici hlavně v anglickém jazyce. Především ta literatura, která se zabývá zahraničními pořady. Čerpala jsem často z obrovské databáze akademických časopisů dostupných v databázi EBSCO, která je zdarma přístupná studentům Univerzity Karlovy.

V tezích své bakalářské práce jsem uváděla jinou literaturu, než ze které jsem následně čerpala. Bohužel literatura, kterou jsem původně uvedla, se tématu týkala spíše okrajově a chyběly v ní detailnější informace, které by mi v práci pomohly.

Struktura práce se změnila o něco méně. Teoretickou část jsem oproti původním tezím rozvedla. Rozšířila jsem ji o výklad některých pojmů, které byly pro mou práci stěžejní. Například jsem považovala za důležité vyložit pojem socializace nebo kvaziinterakce.

V analytické části jsem oproti tezím měnila také. Rozšířila jsem svou práci o kapitolu, ve které srovnávám pořad *Prostřeno* s ostatními významnými pořady o vaření a o kapitolu, která shrnuje výrazové prostředky pořadu. Naopak jsem se nevěnovala jazykovým prostředkům moderátorů, protože jsem to v kontextu práce nepovažovala za důležité.

Co se týče struktury práce, nejprve bych ráda seznámila právě s teoretickou částí a teprve potom s analytickou, protože ta na teoretickou část navazuje. V analytické části přímo reaguji na teoretickou například tím, že srovnávám pořad *Prostřeno* s pořady o vaření, které jsem vyložila v teoretické části.

Nyní přistoupím k teoretické části, která bude hlavně popisná, a vyloží ty pojmy, které jsou potřebné k části analytické.

1. Teoretická část

V teoretické části se nejprve zaměřím na vymezení základních pojmů, které se mého tématu týkají. V první kapitole se budu věnovat tématu televize a každodennosti, protože se domnívám, že je pro tuto diplomovou práci stěžejní. Na jednu stranu to, jakým způsobem funguje televizní společnost a jak zařazuje pořady do televizního „rozvrhu“, také však to, jakou roli hraje každodenní život diváků ve sledování televize. Následně budu sledovat 3 televizní žánry, které považuji pro současnou televizní zábavu za nejvíce příznačné – reality show, ostatní soutěže a v neposlední řadě také pořady o vaření, kterých je v současné době i u nás vidět velké množství. Všechny tyto žánry úzce souvisí s pořadem *Prostřeno*, protože se v něm objevují charakteristické prvky těchto žánrů.

Dále se pokusím shrnout současné trendy v televizní zábavě v českém prostředí, a to na příkladech konkrétních televizních pořadů z žánrů reality show, soutěží a pořadů o vaření. Zaměřím se konkrétněji na charakteristiku pořadu *Prostřeno*.

2. Zábava

Abychom mohli mluvit o současných trendech v televizní zábavě, je třeba si definovat zábavu jako takovou. Zábava je něco, co nám umožňuje se odreagovat, co nás povzbudí a pomůže nám se oprostít od našich každodenních problémů. Může mít mnoho podob. Jsou to naše koníčky, zájmy, nebo jiné druhy rozptýlení – například televize.

Televizní zábava zahrnuje to, co bylo výše zmíněno v televizním pojetí. Jsou to pořady, které nám pomáhají relaxovat a pobaví nás.

V současné době televizní zábavu ovlivňuje mnoho trendů. V této práci se podíváme na některé z nich, konkrétně na ty, které nějak souvisí s pořadem *Prostřeno*.

3. Televize a každodennost

Televize patří jistě nezpochybnitelně ke každodennímu životu každého z nás. Televize není jen přístrojem sloužícím nám jako zdroj informací, které se můžeme dozvědět z večerních zpráv, či naším zdrojem zábavy. Je to i prostředek ke konstrukci naší sociální reality. Pomáhá nám vyhnout se hrozbě chaosu (Silverstone, 1994, str. 22). Podle Silverstona můžeme mluvit právě o každodennosti, a to v pravém smyslu, protože televize se stává naší realitou (až na výjimky) opravdu každý den. Nejen že se na televizi díváme, ale také o ní mluvíme, čteme si televizní program a plánujeme, na co se budeme dívat. Televizi bereme jako samozřejmou součást našeho života, aniž bychom o tom příliš přemýšleli. V této kapitole se pokusím vysvětlit proč.

3.1 Televize a ontologické bezpečí

Giddens (1990, str. 92) definuje ontologické bezpečí jako „důvěru, kterou má většina lidí v trvání vlastní identity a v neměnnost obklopujících sociálních a materiálních prostředí svých činů.“ Dále říká, že dříve než budeme mít důvěru v něco jiného, musíme mít důvěru sami v sebe, ale tyto dva procesy získávání důvěry spolu

navzájem úzce souvisí. Důvěra je něco, co musí být udržováno právě v rutinách našeho každodenního života (Silverstone, 1994, str. 5).

Podle Giddense je ontologické bezpečí hlavně „komplex vztahů“ (Volek, 1998, str. 18). „Důvěra a ontologické bezpečí je především produktem aktivní participace na každodenních procesech, událostech, a aktivitách. Toto aktivní zakotvení v každodennosti má svůj aspekt fyzický (fyzická přítomnost, face to face komunikace a jazyk), kognitivní (porozumění, paměť, reflexivita a vědomí vlastní pozice v čase a prostoru) a emocionální (vztahy k materiálním podnětům, jiným lidem a symbolům)“ (Volek, 1998, str. 19).

Volek (1998, str. 17) upozorňuje na Giddensův model sociálního světa, který „spočívá na vztahu času a prostoru, přítomnosti a absence“. Také zmiňuje důraz, který Giddens klade na význam rituálů a tradic, o těch budeme mluvit později.

Později si také povíme, jakým způsobem se v raném dětství prostřednictvím socializace utváří náš obraz každodennosti, nejprve je však třeba každodennost samotnou definovat.

3.2 Každodennost

Podle Giddense (1999, str. 87) každodennost prostupuje různými trivialitami našeho běžného, každodenního chování, je však nezbytné se jí zabývat právě proto, že z drobných střípků každodennosti se skládá celý náš život. Studium každodennosti může zkoumat naše sociální chování, či naše zvyky, prostě vše, co patří do našeho běžného života. Tedy i televizi. A to také v raném dětství, kdy se utváří naše osobnost. Pojem každodennosti se objevuje i v jiných oborech, než jsou mediální studia, či sociologie. Existují dokonce celé dějiny každodennosti, které přesahují do historické, filozofické a jiných rovin.

3.3 Tranzitní objekt - psychologické zázemí

Televize jako součást každodenního života hraje taktéž svou roli při vytváření osobnosti. Nakonečný (2003, str. 248) uvádí, že pro vytvoření osobnosti je třeba, aby si dítě začalo uvědomovat své *já*. To se děje i na základě toho, že dítě srovnává sebe, své pocity a ostatní svět a předměty. Klíčová je při vytváření osobnosti také „interakce osobnosti a životního prostředí, především socio-kulturního“ a každý má svůj „specifický subjektivní svět“ trochu jiný (Nakonečný, 2003, str. 249). Tento subjektivní svět může být zprostředkovaně tvořen právě televizí (viz níže).

Primární socializace se děje doma, v rodinném prostředí v rámci výchovy a vlivu kulturního prostředí té dané rodiny. V druhé fázi se člověk socializuje v dalším životě – ve škole, mezi kamarády, v práci, či právě vlivem masových médií (Nakonečný, 1999, str. 57 - 58). Jedná se o dlouhodobý proces učení, který trvá po celý život.

Pro nás je klíčová právě sekundární socializace. „Ta probíhá v malých skupinkách a jedná se o proces permanentní socializace“, která „probíhá celý život“ (Kliment, 2002, str. 62). Tato socializace může probíhat jak „žádoucím, tak nežádoucím způsobem“ (Kliment, 2002, str. 63).

Podle Řezáče (1998, str. 44) je „smyslem socializace humanizace jednotlivce a utvoření lidské individuality“. Smyslem socializace ovšem není pouze tvorba osobnosti, ale také definování vlastního já v kontextu vztahu k druhým lidem.

Sekundární socializace úzce souvisí i s pojmem pohostinnosti, který je spojen s pořadem *Prostřeno*. Tento pořad zhodnocuje, jakým způsobem jsou soutěžící pohostinní, to znamená, do jaké míry jsou socializovaní.

3.4 Televize jako tranzitní objekt

Nyní se podíváme na to, jakou roli hraje v socializaci právě televize jako tranzitní (přenosový) objekt. Silverstone zmiňuje ve své knize „Television and everyday life“ (1994) D. W. Winnicotta (str. 8 -10). Winnicott vidí jako klíčovou roli ve vzniku vlastní individuality schopnost dítěte se oddělit od své matky. To je možné pouze tehdy, když mezi nimi existuje tak velká důvěra, aby to bylo možné provést. Zde se objevuje klíčový prvek nutnosti důvěry. Tento proces oddělení nutně potřebuje prostor, kde se

může odehrávat. Je to prostor, ve kterém dítě objevuje nové předměty, symboly a kde zakouší realitu okolního světa.

Winnicot nazývá tranzitním objektem ten objekt, který dítě vnímá ve vztahu „oddělenosti“ od své matky. Tento objekt pomáhá dítěti i v boji s úzkostí a pomáhá ho utěšit. Podle Winnicota je to v podstatě „náhrada matčina prsu (metaforicky i doslova)“, ale dítě skrze tento objekt zakouší „rozlišovat mezi ním samotným a jeho matkou“.

Silverstone (1994, str. 8 – 14) navrhuje, že televize má v našich životech roli tranzitního objektu, stejně jako ji mají v životech dětí plyšová medvídci a první přikrývky. Televize může být podle něj tranzitním objektem pouze za určitých podmínek. Televize musí být v domácnosti stále přítomná, případně slouží pro matku místo paní na hlídání - své dítě k ní odkládá. Tak se stálá přítomnost zvuku a obrazu může stát znakem bezpečí a pohodlí. Dále musí projít jakousi „zkouškou opravdovosti“ ze strany dítěte. Až tehdy, když se dítě samo ubezpečí, že televize skutečně je, jakkoli se to dítě snaží popřít, projde testem důvěryhodnosti. Televize je pro děti pak často také hračkou. Rádi si hrají s ovladačem a přepínají programy. Zároveň slouží jako „prostředník mezi realitou a iluzí“ a je „zásadním zdrojem testování reality“.

3.5 Rutiny, rituály a tradice

V našem životě se vyskytuje řada rutin, rituálů a tradic. Jsou to pojmy, které se nějak pojí s pravidelností. Rutiny jsou opakující se děje, které patří do našeho každodenního života. Rituály jsou pravidelným vzorcem lidského chování. Jsou vyjádřeny symboly, které mají veřejně známý význam, tedy jim každý zasvěcený musí rozumět (Abercombie, 2006, str. 332). Tradice jsou lidské skutky, které jsou předávány z generace na generaci, opět se zde uplatňuje cyklický princip (Abercombie, 2006, str. 399).

Silverstone (1994, str. 18 – 20) vidí televizi jako „cyklický fenomén“. Program v televizi tvoří do určité míry náš denní/roční rozvrh, ať už se jedná o zprávy, či o „nekonečné seriály“, které kopírují roční koloběh i se všemi svátky. Televize je pro nás obecně zdrojem rutin, rituálů a tradic. Naše každodennost se skládá z velké řádky rutin

sama o sobě. To, jak dělíme čas mezi práci a domov, volný čas, kdy chodíme spát a kdy vstáváme. Televize je často ve vztahu ke každodennímu životu brána jako samozřejmost. Televizní program ale také tvoří náš denní harmonogram.

Dobrym příkladem, jak prožíváme tradice a rituály ve vztahu k televizi, jsou Vánoce. (Selberg, 1993, str. 3) zmiňuje pohádky Walta Disneyho. Jsou v televizi k vidění, protože mnoho lidí říká, že by „Vánoce bez nich nebyly kompletní“. Tak jako se opakují rok po roce Vánoce, se stejnými tradicemi a rituály, opakuje se i televizní program. V českém prostředí si můžeme připomenout například některé pohádky, jako jsou „Mrazík“, nebo „Tři oříšky pro Popelku“.

Nejen v rámci roku existuje organizace, jakým způsobem se začleňuje televize do našich životů. Určité vzory v programu pozorujeme i v rámci týdne. Televize vnáší do našich dnů řád. Když vstaneme, každý den je v televizi ten samý pořad, který nás provází ránem. Stejně tak si vytváříme své rutiny při relaxování večer u televize, kdy přepínáme z jedné stanice na druhou (Selberg, 1993, str. 4). Nyní se podíváme na to, jakým způsobem figuruje televize v našem soukromém životě – doma. Pořad *Prostřeno* je neodmyslitelně spojen s pojmem domova, protože pracuje s tím, že jednotliví účastníci se navzájem do svých domovů zvou. Pořad je navíc vysílán v takovou dobu, že je velmi pravděpodobné, že ho diváci sledují právě ve svých domovech.

3.6 Domov

„Televize je domestikované médium. Doma se na ni dívá, mluví se o ní a je i ignorována“ (Silverstone, 1994, str. 24). Je pro nás samozřejmostí, že se jedná o předmět, který se nachází u nás doma. Specifikovat, co je to domov, je poměrně náročné, může to být prakticky cokoliv, co za domov považujeme. Silverstone (1994, str. 24) poukazuje na to, že domov je snadno zidealizovatelný, i proto, v jakém diskurzu se o domovu často mluví. Vidí domov jako klíčový k tvorbě hodnot všedního dne. Domov je „projevem vložení významu do nějakého prostoru. Je to prohlášení, které činíme o určitém místě“ (Silverstone, 1994, str. 26).

Nyní jsme se podívali na to, v jakém prostředí televize „promlouvá“ ke svým divákům, nyní si pojdme říci, jak k nim mluví.

3.7 Kvaziinterakce

V konceptu Thomsona (1995, str. 71 - 72) se setkáváme s rozdělením typů komunikace na tři typy. Jedná se o „interakci tváří v tvář“, která je typická pro komunikaci „face to face“, zprostředkovanou interakci, ke které si musíme nějak dopomoci (telefonem, dopisem apod.) a v posledním případě o zprostředkovanou kvaziinterakci, která je příznačná právě pro masová média včetně televize.

Kvaziinterakce se zaměřuje na rozdíl od prvních dvou typů komunikace na neurčitý, ne předem definovaný počet lidí. Taktéž se nejedná o dialog jako v prvních dvou případech, ale o monologickou komunikaci ze strany média.

I přesto se jedná o „určitý typ interakce, protože vytváří společenské situace, ve kterých jsou jedinci navzájem propojeni ve vzájemné komunikaci“.

Nyní jsme si řekli něco o tom, jak televize komunikuje. Teď se pojdme podívat na to, jaké žánry jsou pro náš výzkum pořadu *Prostřeno* relevantní a které budeme později sledovat na příkladu tohoto pořadu.

4. Žánry v pořadu Prostřeno

V této kapitole se pokusím přiblížit ty žánry, které se prolínají v pořadu *Prostřeno*. V zásadě je *Prostřeno* televizní soutěž o vaření s prvky reality show. Proto se zaměřím na televizní soutěže obecně s důrazem na reality show a následně na pořady o vaření.

4.1 Reality show

Reality show je jedním z žánrů, který se stal v posledním desetiletí velmi populární. Tuto oblibu odstartovala show *Big Brother* (Ramonet, 2003, str. 62), o které

budu mluvit níže. Podobných pořadů se objevilo mnoho. Reality show vyvíjí na své účastníky velký tlak (Blair, 2011, str. 3 - 5). Reality show stále posunují hranice vkusu, aby přilákaly více diváků. Blair zmiňuje zajímavý fakt, že televizní společnosti berou své účinkující jako zaměstnance té dané televizní stanice a tak k nim také přistupují. Neustále je kontrolují a v určitém smyslu dostávají i zapláceno (byť a strava).

Blair (2011, str. 6) se zabývá i taktikami, které televizní společnosti používají, aby vyprovokovaly pro diváky zajímavé chování soutěžících. Vnucují účastníkům „alkohol, spánkovou deprivaci, hrozbu bezprostředního nebezpečí, soustředí je na zřejmě nepodstatné věci, dávají a zase jim berou naději a pěstují v nich nedůvěru a paranoiu.“ Dalším účinným způsobem, jak kontrolovat chování účastníků, je rozhodovat kdy, jak a kolik toho budou jíst, protože jídlo je skutečně efektivním způsobem, jak ovládat ostatní.

Dalším důležitým bodem v reality show je otázka bezpečí účastníků. Pokud bereme za platný fakt, že mezi televizními společnostmi a účastníky reality show je vztah zaměstnavatel – zaměstnanec, musíme přijmout i Blairův (2011, str. 8) předpoklad, že zaměstnanec musí zajistit zaměstnanci „bezpečné místo pro práci“. Podle Blaira televizní společnosti podrobují potenciální účastníky „fyzickým a psychickým testům“ než je přijmou do reality show, ale jak moc důkladná tato prověrka bude, záleží na rozpočtu daného pořadu. Tyto prověrky by měly zabránit potenciálnímu nebezpečí, kterému by mohli být účastníci vystaveni, ať už jde o jejich vlastní duševní zdraví, či o možnost napadení ze strany jiného účastníka.

Dalšími významnými skupinami reality show jsou ty, které se zaměřují na nějaký druh talentu účastníků. U nás známá „*Superstar*“ z produkce televize NOVA má své kořeny v americkém pořadu „*American Idol*“. Mezi další patří například taneční „*Dancing With the Stars*“ (Alessandra, 2005). U nás se tato show objevila pod názvem „*StarDance*“ na televizní stanici ČT1.

Reality show jsou zvláštním typem soutěží. Cenou může být buď nějaká věc, nebo velká částka peněz. Čím vyšší cena je, tím snáze lze získat potenciální účastníky. Reality show by měly zobrazovat realitu, a právě to je dělá divácky tak zajímavé. „Čím

více se pořad podobá realitě, tím mu bude divácky více důvěřováno a tím bude populárnější“ (Fiske, Hartley, 2003, str. 128).

Mezi nejznámější patří reality show *Big Brother*. *Big Brother* vznikl v Nizozemí v roce 1999. Svě jméno nese podle postavy z románu George Orwella 1984. V této knize je *Big Brother* „velký bratr, vůdce, který hlídá své svěřence pod záminkou vyššího dobra“. Stejnojmenný pořad podobně hlídá své účastníky. Dobrovolníci se nechají zavřít do uzavřeného prostoru (domu) a po dobu několika měsíců zde spolu žijí bez jakýchkoli kontaktů s vnějším světem (Ramonet, 2003, str. 62). Tento koncept pořadu se stal nesmírně populárním a vynesl svým tvůrcům nemalé zisky. Za účelem větší oblíbenosti byl tento pořad upravován na míru různým státům, ve kterých byl vysílán. Například v Austrálii přidali prvek vířivky a více „pohodový tón“, který považovali za typický pro australský styl (Hoyt, 2010, str. 2). V různých zemích se tento pořad potýkal s rozličnými problémy.

Rozličný koncept nabízí pořad *Jerry Springer Show*. Tento pořad patří k pořadům tzv. „trash TV“ – bulvární televize a jde ve své bulvárnosti snad dál než jakýkoli jiný pořad. Zmiňuji ho právě proto, že jde v hranici vkusu a toho, co ještě lze považovat za televizní zábavu, snad nejdál ze všech pořadů patřících k tomuto žánru. Jedná se o kombinaci talk show a reality show. Princip pořadu je ten, že se proti sobě postaví dvě strany, které jsou vzhledem k sobě v potenciálně výbušném vztahu a navzájem si „vyříkávají“ své problémy. Většinou dojde k slzám, hádkám, někdy i k fyzickému násilí (Ramonet, 2003, str. 64).

4.2 Jiné druhy soutěží

Kromě reality show existují i jiné druhy soutěží, nyní se u nich krátce zastavíme. Pro diváka je zajímavé, že tím, že „se soutěže sám neúčastní, může se pasovat do role hodnotitele“ (Fiske, Hartley, 2003, 117). Divák je tedy nezávislý a působí zde jako „soudce“. V televizních kvízech je situace jiná. Tady má divák dvojí roli. Zde má „divák roli obojího – soudce i hráče“, protože se sám může aktivně zúčastnit tím, že bude hádat odpovědi na kvízové otázky.

Podle Fiske a Hartleyho (2003, 117 - 119) není v televizních kvízech „skóre tak důležité jako samotná zábava, kterou ten daný pořad nabízí“. Také přirovnávají televizní soutěže, které sledují rodiny k „hrám, které se hrají na rodinných oslavách. Ty jsou obvykle dvojího druhu. První jsou zaměřené na testování znalostí a ty druhé na dovednosti a zručnost.“

4.3 Pořady o vaření

Pořad *Prostřeno* v sobě skrývá prvky reality show, stejně jako jiné současné pořady, o kterých budu dále hovořit. Jedná se o určitý posun vůči původnímu osvětovému konceptu pořadů o vaření (viz dále Julia Child).

V některých pořadech o vaření se projevuje snaha producentů vyvolávat konfliktní situace (například *My Restaurant Rules*), soutěžení (*Ready Stead Cook*) a také výběr účastníků z různých sociálních vrstev tak, aby byli pro diváka zajímaví (pořad *Hell's Kitchen*). Všechny tyto prvky, patřící do žánru reality show, se objevují také v pořadu *Prostřeno*.

De Solier (2005) pojednává o historii pořadů o vaření. Vzhledem k tomu, že se objevuje nesmírná řada pořadů, které se zabývají kulinářstvím, přestává být tento žánr přehlíženým. Tyto pořady jsou často na programu i v prime-timu a setkávají se s velikou oblibou. Mezi nejznámější ve světě patří pořady „*Jamie's Kitchen*“, „*My Restaurant Rules*“ a například „*Ready Steady Cook*“. V českém prostředí se také objevila celá řada rozličných pořadů tohoto typu. Například pořady, ve kterých se objevuje známý kuchař Zdeněk Polreich, dále pořady „*Babicovy dobroty*“, „*Kluci v akci*“, „*S Italem v kuchyni*“, nebo právě „*Prostřeno*“.

De Solier (2005, str. 4 – 6) si klade otázku, jaký smysl kulinářské pořady mají. Je to výchovný význam? Říká, že tento typ pořadu už dávno není postaven pouze na tom, aby učil diváky vařit, ale má hlavně bavit.

De Solier (2005, str. 4) zmiňuje výzkum z 90. let z Anglie. Ukázalo se, že většina diváků sice sleduje pořady o vaření kvůli zábavě, ale 19 % respondentů uvedlo, že se dívají, aby se naučili vařit, takže se nejedná pouze o zábavu.

V počátcích měly pořady naučný význam, měly naučit ženy jejich generové roli – „být správnými hospodynkami“ (50. – 60. léta, např. Julia Child). Tyto pořady neměly pouze učit vaření, ale také estetice stolování.

De Solier (2005, str. 7) navrhuje, že dívání se na pořady o vaření může být posouzeno jako „produktivní volný čas“, protože ten, který se takové činnosti věnuje, nabývá zároveň „kulinářského kulturního kapitálu“, a tím na sobě pracuje přes znalosti o jídle.

Dále rozlišuje pořady na ty, které se zabývají nižší, a ty, které se zabývají vyšší gastronomií. V českém prostředí by nižší kulinářství zřejmě reprezentovaly pořady typu „*Babicovy dobrotы*“ či právě „*Prostřeno!*“ a vyšší gastronomii zřejmě „*S Italem v kuchyni*“ či pořady Zdeňka Polreicha, ale toto rozdělení není jednoduché vymezit. Hlavní rozdíl vidí ve funkci daného připravovaného jídla. Vyšší gastronomie vyzdvihuje například na rozdíl od nižší gastronomie estetickou funkci jídla namísto základní funkce potravy – nasytit. Sám v příkladu pořadů nižší gastronomie zmiňuje přípravu špaget s masovými koulemi a v pořadech vyšší gastronomie přípravu ústřic, krevet či želé z tofu. De Solier pochází z australského prostředí, proto pořady, které zmiňuje a porovnává, pochází také odtamtud. Zvláště se věnuje pořadu „*Rockpool session*“, který přesně vystihuje popis vysoké gastronomie. V tomto pořadu je právě estetika a stolování klíčovými faktory ve kvalitě jídla. Domnívám se, že podobný pořad dosud v českém prostředí nebyl uveden.

De Solier dále zmiňuje další světově oblíbené show. Například „*Fresh*“, „*The Naked Chef*“ a „*The Surprise Chef*“. Nyní se pokusím ve zkratce popsat ty nejznámější a nejoblíbenější pořady o vaření.

V rámci televizních pořadů o vaření se budu věnovat jednotlivým klíčovými postavám, které ovlivňují, nebo nějak zásadně ovlivnily, trendy v televizní zábavě. Většina z nich nemá na svém kontě jenom jeden televizní počín. Dle mého tyto

jednotlivé postavy reprezentují různé typy pořadů o vaření a také určité trendy v pořadech o vaření, které se v různé míře objevují také v pořadu *Prostřeno*, jak si později ukážeme na rozboru tohoto pořadu.

4.3.1 Julia Child

Pokud se bavíme o pořadech o vaření, ráda bych zmínila Julii Child, která žila v letech 1912 až 2004 a dožila se tedy požehnaného věku. Ačkoli její pořady nejsou v pravém slova smyslu současné, byla skutečnou ikonou televizního vaření 20. století. Reprezentovala jiný tip vaření než je v současné době nejvíce populární i díky tomu, že recepty, které prezentovala, byly dosti náročné, proto z dnešního hlediska na přípravu příliš zdlouhavé.

Příklad Julie Child proto předkládám jako kontrast k těm ostatním a také jako krátkou ukázkou z historie pořadů o vaření v minulém století.

Ač způsob prezentace, kterým se v televizi proslavila, není příliš současný, zasadila se do velké míry o oblibu kulinářských pořadů a na televizní obrazovce se objevovala do vysokého věku.

Svou kariéru spojenou s jídlem začala vydáním několika kuchařských knih, té první v roce 1961. Následně v roce 1962 zahájila svou dráhu na televizní obrazovce v pořadu „*The French Chef*“, což se stalo celonárodním pořadem a bylo odvysíláno celkem 206 dílů během více než 10 let. Za své kuchařské umění dostala mnohá ocenění, mimo jiné i od francouzské vlády.

Julia Child byla velmi respektovaná ikona kulinářského světa (Mitchell, 2010, str. 8 - 13). Vymezovala se takřka v učitelské roli. Jak ve svých kuchařských knihách, tak v televizních pořadech nabádá své „žáky“, jak si správně počínat. Její popularita byla veliká a ani dnes na ni nebylo zapomenuto. V roce 2009 byl o ní dokonce natočen film „Julie a Julia“ s Meryl Streep v hlavní roli (www.csfd.cz).

4.3.2 Jamie Oliver

Jamie Oliver je známý britský moderátor pořadů o vaření. Kromě mnoha televizních show napsal také několik knih a v gastronomii také podniká.

De Solier (2005, str. 13) zmiňuje s příchodem Jamieho Olivera na televizní obrazovku pojem „new lad“ – nový chlapec. Ačkoli je Jamie Oliver profesionálním šéfkuchařem, v kulinářském pořadu se neobjevuje v kuchařské uniformě, ani v kuchyni, ve které pravděpodobně pracuje, ale v roli, která odpovídá trávení volného času. Vaření je v tomto pořadu reprezentováno jako součást volného času, nikoliv jako povinnost či profese.

Oliver je titulní postavou mnoha televizních pořadů. Nejvíce se proslavil svou show „*The Naked Chef*“. Následně se objevil v mnoha dalších pořadech, například „*Oliver's Twist*“, či „*Jamie at home*“.

Zajímavým počinem ze strany Jamieho Olivera bylo, když v roce 2010 ve svém pořadu „*Jamie Oliver 's Food Revolution*“ vyzdvihl otázku katastrofálního školního a rodinného stravování dětí (Esteves, 2011, str. 2). Rozjel tím kampaň za zlepšení výživové hodnoty školních jídel (Robinson, 2005). Dokonce svou kampaní dokázal ovlivnit i politickou scénu ve Velké Británii a byl zvýšen průměrný příspěvek, kterým stát přispívá na školní stravu jednomu žákovi.

4.3.3 Gordon Ramsay

Profesionální kuchař Gordon Ramsey má na svém kontě 12 michellinských hvězd (prestižní kulinářské ocenění). Je známý především pro své agresivní a přímé vystupování a výbušnost, tedy to, jak dodává svým pořadům divácky tolik oblíbené konflikty. Prvně vystupoval v televizním dokumentu o vaření v roce 1998 – v „*Boiling Point*“. Svou první vlastní show „*Kitchen Nightmares*“ uvedl v roce 2004. V tomto pořadu pomáhá různým restauracím, aby se zlepšila jejich kvalita. Tento koncept přejal u nás známý Zdeněk Pohlreich v pořadu „*Ano, šéfe*“. Pohlreich vystupoval i v jiném pořadu inspirovaném Ramsayho show – „*The Hell's Kitchen*“ – v české verzi „*Na nože!*“. Tato show balancuje na hranici reality show a pořadu o vaření. Je to něco mezi

„*Big Brotherem*“ a „*The Survivor*“ (Restaurant Hospitality, 2005). V hlavní roli zde figuruje právě Gordon Ramsay. Principem je, že se shromáždí 10 soutěžících, kteří spolu soutěží v rámci 10 různých úkolů, které jim Ramsay uděluje, a každý týden jeden účastník vypadává. Poslední zbývající vyhrává.

Ramsay je velice kontroverzní postavou, jak v televizním, tak v běžném životě. Byl obviněn za řízení v opilosti a za noční výtržnosti. Ramsay je ženatý a má čtyři děti (www.csfd.cz).

5. Televizní show v českém prostředí

5.1 Reality Show

V českém prostředí byla velmi populární televizní show *SuperStar*. Proběhlo již několik ročníků a zejména ty první se setkaly s obrovským ohlasem hlavně u mladých diváků. Principem tohoto pořadu bylo, že z řad amatérských účastníků se vybírali finalisté s největším pěveckým talentem a ti se následně vyřazovali v několika kolech tak, až zbyl jen jeden – absolutní vítěz. www.nova.cz

Další pořad u nás ze žánru reality show byl *Milionový pár* z roku 2004, ve které 12 mužů a 12 žen mělo najít svůj protějšek a vytvořit tak „ideální pár“. Ten neuspěl. Ukázalo se totiž, že dva z jejich účastníků se dříve objevili v pornofilmu (Tizard, 2004, str. 1).

V českém prostředí jsme se také mohli setkat s reality show typu *Big Brother*, a to dokonce ve dvou verzích. Na programu TV Nova šlo o *Big Brother* (2005) jako takový, na konkurenční televizi Prima šlo o téměř stejný pořad s názvem *VyVolení* (odvysílaly se tři řady – 2005, 2006, 2007) s vlastní licencí – původní koncept patří maďarské společnosti IKO (cs.wikipedia.org). Lišily se jen v některých detailech. Nova zvolila agresivnější přístup a mezi účastníky se objevila i profesionální modelka, či pornohvězda. Prima šla mírnější cestou a účastníci byli voleni tak, aby lépe odpovídali představě „normálních lidí“. Ve sledovanosti byla úspěšnější Prima, což leccos sděluje o vkusu českého diváka. V čem se obě české verze nelišily, byly obrovské částky za pokuty, které jim byly uloženy Radou pro rozhlasové a televizní vysílání za různá

porušování předpisů. V českém prostředí se strhla vlna nevole vůči těmto pořadům. Tehdejší ředitel televize Nova Vladimír Železný na to odpověděl takto: „My prostě zobrazujeme, co si trh žádá. Kdyby opera byla tak oblíbená jako zbraně a nahé ženy, vysílali bychom operu.“ (Pomerantz, 2006).

5.2 Pořady o vaření

Pořady o vaření měly své místo v televizním vysílání už dříve. Různé recepty a ukázky z gastronomie se uplatňovaly v ranních televizních show, či v pořadech Přemka Podlahy a v jiných „lifestylových“ pořadech. Do podvědomí se také dostaly pořady o vaření Jiřiny Bohdalové

(http://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99ina_Bohdalov%C3%A1).

V současné době zažívají pořady o vaření v českém televizním prostředí opravdový boom. V týdnu od 7. do 13. listopadu roku 2011 jsem v televizním programu (www.tv.seznam.cz) našla na 4 základních televizních stanicích (ČT1, ČT2, Nova a Prima) celkem 8 televizních programů o vaření. Jsou to *Kuchařská pohotovost (ČT1)*, *Tescoma s chutí (Nova)*, *Párty s kuchařem (Prima)*, *Prostřeno (Prima)*, *Ano, šéfe (Prima)*, *Česko na talíři (Prima)*, *Kluci v akci (ČT1)* a *Babicovy dobroty (Nova)*. Mnohé z nich jsou na programu vícekrát v týdnu či mají alespoň jednu reprízu.

5.2.1 Kluci v akci

Tento pořad se zakládá na tom, že dva mladí kuchaři předvádějí recepty a tím učí diváky vařit. Často se tematicky zaměřují na různá témata, např. na kuchyni určité země, či na přípravu pokrmů spojenou s určitým svátkem či obdobím (Vánoce, letní stravování...). <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10084897100-kluci-v-akci/>

5.2.2 Babicovy dobroty

Tento pořad uvádí moderátor Jiří Babica – muž středního věku a poměrně obyčejné vizáže. Recepty, které připravuje, patří většinou do české kuchyně a jsou určené pro nenáročného strávnicka. Nejedná se rozhodně o žádnou vysokou gastronomii.

Jiří Babica si k sobě často zve různé hosty z řad běžných diváků. Jeho hosté s ním připravují své nejoblíbenější pokrmy, které považují za hodné představení v televizi.

<http://dobroty.nova.cz/rubrika/oporadu>

5.2.3 Pod pokličkou

Pořad Pod pokličkou je trochu „z jiného soudku“ než ty předešlé. Každý díl se specializuje na nějaké konkrétní téma či potravinu. Mezi hlavními tématy různých dílů byla například marmeláda, izraelská kuchyně či kvasnice. Nejedná se zde pouze o přípravu pokrmů, ale i o suroviny jako takové. Probírá se zde také složení potravin či jejich nutriční hodnota. Zajímavým zpestřením pořadu je využití animovaných postaviček, které pořad „moderují“. V pořadu často vystupují hosté z řad celebrit, ale také odborníků (nutriční poradci, lékaři). www.ceskatelevize.cz

5.2.4 Ano, šéfe

Pořad „*Ano, šéfe*“ je českou verzí pořadu Gordona Ramsayho „*Kitchen Nightmares*“. Jejich mediální obraz je velmi podobný. I Zdeněk Polreich, moderátor „*Ano, šéfe*“, je velmi kontroverzní postavou. Vyjadřuje se hrubě a pro vulgární výraz nejde daleko. V tomto pořadu si majitelé restaurací zvou Zdeňka Polreicha, který sám je považován za špičkového kuchaře a provozovatele restaurací, k sobě do své restaurace, aby jim pomohl provést změny, které by zvedly tržby. V každém díle tedy moderátor navštíví jeden takový podnik. Pak v něm tráví nějaký čas a učí kuchaře a personál, jak správně vařit a provozovat restauraci. Někdy dochází také k vyhroceným situacím a různým střetům. Cílem je, aby se restaurace stala úspěšnější, konkurenceschopnější a vyvarovala se různých nešvarů, na které Polreich upozorňuje. Je nesmlouvavý zejména v otázce používání polotovarů a čerstvosti surovin. Pakliže se změna povede, restaurace dostane na konci nálepku - určité potvrzení kvality restaurace od Zdeňka Polreicha. Pořad byl velmi úspěšný, vysílaly se již 4 série. www.iprima.cz

5.2.5 S Italem v kuchyni

V tomto pořadu vaří Emanuel Ridi, v Česku žijící italský kuchař, který seznamuje českého diváka s krásou italské kuchyně. Stejně jako Zdeněk Polreich i on ztrácuje používání polotovarů a zdůrazňuje důležitost kvalitních surovin. Také někdy využívá návštěv různých hostů, hlavně z řad slavných osobností. www.iprima.cz

5.2.6 Prostřeno!

Prostřeno je televizní program, který se dá zařadit na pomezí reality show a pořadu o vaření. Je k vidění na televizi Prima každý všední den od šesti hodin odpoledne a trvá okolo čtyřiceti minut. Soutěž probíhá vždy skrze pět dílů – pondělní až páteční. Pět lidí se navzájem zve k sobě domů, každý den u sebe doma uvaří někdo jiný a následně se bodově ohodnotí na bodové škále 1-10 bodů. Ten, kdo získá nejvíce bodů, vyhraje poměrně znatelnou finanční částku. Dříve se udělovalo 25 000, nyní je možné vyhrát 40 000.

Hlavním motivem je jakási zinscenovaná pohostinnost, kterou nabízí postupně jednotliví soutěžící. Pohostinné chování je však uměle vytvořené, struktura pořadu je neměnná, proto musí hostit každý každého, bez ohledu na vzájemné sympatie.

Pořad v podstatě zhodnocuje, jakým způsobem jsou daní účastníci socializovaní. Schopnost být pohostinný totiž značí to, že je daný člověk socializovaný. Nejedná se zde o prvotní socializaci, kterou člověk získává v raném dětství, ale o tu, kterou získává v rámci celého života, tedy o sekundární socializaci, která byla zmíněna výše.

Pořad moderuje manželský pár Jana Boušková a Václav Vydra, v pořadu však vůbec nejsou k vidění, je možné pouze slyšet jejich hlasy, které pořad komentují. Nyní se na tento pořad podíváme podrobněji v praktické části.

6. Analytická část – obsahová analýza pořadu *Prostřeno*

V praktické části své práce budu rozebírat jednotlivé díly televizního pořadu *Prostřeno*. Vybrala jsem si deset dílů pořadu (dva týdny vysílání) z roku 2010. Jako zdroj jsem použila webovou stránku www.stream.cz, na které jsou ke zhlédnutí všechny dosud vysílané pořady *Prostřeno* z minulého i letošního roku.

Pro zhodnocení tohoto pořadu jsem si vybrala obsahovou analýzu, protože tato metoda mi umožní nejen zhodnotit, které motivy se v pořadu *Prostřeno* objevují, ale také do jaké míry, a četnost jejich výskytu mezi sebou porovnat. Pro svou analýzu jsem zvolila 10 dílů vysílání pořadu *Prostřeno*.

První jsem vybrala týden od 8. 11. 2010 do 12. 11. 2011. Důvodem bylo, že účinkující mi přišli hodní analyzování tím, že byli velmi výrazní a tento týden pro mě byl celkem kontroverzní velkou koncentrací vulgarismů.

Druhý týden jsem si vybrala 22. 11. 2010 – 26. 11. 2010. Důvodem bylo to, že šlo o poměrně typické díly, ve kterých se objevovaly charakteristické motivy, které se často v pořadu vyskytují, a i účastníci tohoto pořadu byli ideálně rozvrstvení z hlediska věku a pohlaví.

6.1 Techniky zpracování

Jako techniku zpracování jsem zvolila obsahovou analýzu.

Obsahová analýza znamená neselektivní sledování určitého pořadu většinou týmem průzkumníků. Místo týmu budu v této práci vystupovat pouze já. „Obsahová analýza se nezabývá hodnocením kvality obsahů, reakcemi či interpretacemi, ale omezuje se na velký rozsah, objektivní průzkum manifestního obsahu“ (Fiske, Hartley, 2003, str. 8).

Obsahová analýza určitým způsobem kategorizuje obsahy médií (Riffe, 2005, str. 8). Tyto obsahy zkoumá jak z hlediska produkce, tak z hlediska přijetí u publika

(Riffe, 2005, str. 9-11). „Obsahová analýza je důležitým nástrojem v tvoření teorií o komunikačních efektech a procesech“ (Riffe, 2005, str. 11).

Metodou obsahové analýzy je „zkoumání určitého textu nebo obrazu s ohledem na několik vybraných znaků, jejichž výskyt je zachycován.“

http://antropologie.zcu.cz/media/webzin/webzin_2_2010/Dvorakova_I-2-2010.pdf

Jsou dva typy takové analýzy. Konceptuální a relační. Konceptuální analýza „kvantifikuje přítomnost určitého znaku a je vhodná zejména pro komparaci určitého znaku“.

Relační analýza neboli sémantická „nezaznamená pouhý výskyt znaků, ale také vztah mezi nimi“.

ETAPY OBSAHOVÉ ANALÝZY

Ve své práci se opírám o Schererův (2004) postup při obsahové analýze. Obsahuje pět kroků, které jsem se snažila v rámci svých možností dodržet. Obecně jde o tyto etapy:

1) Design výzkumu

Zde jde o vymezení výběrového souboru dat. Dále zde definujeme úroveň analýzy a návrh kódování (Scherer, 2004, str. 35 – 48).

2) Organizace výzkumu

Zde jde o to, jakým způsobem budeme výsledky zaznamenávat (Scherer, 2004, str. 44 – 46).

3) Fáze ověřování

Ve fázi ověřování vyladíme nedostatky a přezkoumáme soulad v postupu (Scherer, 2004, str. 44 – 46).

4) Získávání dat

Samotná analýza.

5) Vyhodnocování dat

Shrnutí závěrů a vyhodnocení získaných dat.

Tyto své jednotlivé kroky budu bod po bodu podrobněji popisovat v kapitole Obsahová analýza.

Ve své práci budu sledovat určené konkrétní díly televizního pořadu *Prostřeno*. Budu se věnovat struktuře pořadu, zajímavým motivům, které budu zaznamenávat, a v závěru krátce zhodnotím výrazové prostředky tohoto pořadu (stříh, dynamika).

6.2 Popis dramaturgie pořadu

Abychom si udělali o tomto pořadu obrázek, je třeba ho krátce popsat. Nazvu si také jednotlivé části pořadu. To se nám bude později hodit, až budeme sledovat pořad z hlediska motivů a výrazových prostředků, protože půjde lépe povědět, v které části pořadu se daný motiv/výrazový prostředek nachází. Pořad má v každém dílu v podstatě stejnou strukturu, liší se jen drobnými rozdíly.

Úvod

V úvodu uvedou hlasy moderátorů celý cyklus tím, že vysvětlí, o co v pořadu jde, a stručně shrnou pravidla pořadu. Mezi tím jsou zde k vidění prostřihy z dílů, které přijdou. Jedná se hlavně o útržky scének, které by mohly být nějak kontroverzní. Následuje znělka pořadu, která nemá žádný text.

Představení

Po znělce moderátoři krátce představí všechny účastníky daného týdne. Začnou od pátečního soutěžícího a každému se věnují asi minutu, kromě hostitele toho daného dne, kterému věnují větší prostor, protože ten bude vařit. Daný účastník se představuje v krátkém medailonku, kde představí místo, ve kterém bydlí, konkrétně tedy svůj byt. Mezi tím probíhají prostřihy ostatních účastníků, kteří v pondělí hádají, ke komu půjdou na večeři, či ostatní dny hádají, v jakém prostředí bude večeře probíhat.

Nákup a menu

Dále je účastník soutěže natáčen na nákupu potravin, z kterých bude vařit. Následně představí své menu. To opět protínají prostřihy na zbylé účastníky, kteří hádají, co budou jíst a jaká bude zábava. Zde se velmi projevuje fantazie soutěžících, protože se objevují velmi přesné představy.

Poté ostatní účastníci rozbalují papír s menu, které jim bude servírováno, a projevují své názory na dané pokrmy.

Účastníci komentují, jak si myslí, že dané jídlo na menu bude chutnat, jestli k sobě jednotlivé části menu ladí, případně co by vylepšili.

Vaření

Následuje fáze, ve které se vaří. Soutěžící začne jakýmkoliv pokrmem, který má na svém seznamu. Postupně zdolává všechny chody, které musí připravit do šesti hodin odpoledne, kdy přijdou hosté. Při celé době vaření se objevují prostřihy na spolusoutěžící, kteří stále hodnotí, co bude večer k večeři, a spekulují nad tím, jak bude pokrm připraven. Je třeba ještě říci, že účastníci sedí odděleně, tudíž hádají sami za sebe a nijak se neovlivňují. Před příchodem hostů hostitel připravuje slavnostní tabuli a prostírá.

Příchod soutěžících

Pak začnou postupně přicházet jednotliví soutěžící. Někteří přinesou drobnou pozornost.

Šmejdění

Následně nadchází fáze „šmejdění“. Hostitel pobídne své hosty, aby se porozhlédli po jeho bytě. Ti se rozdělí na dvě dvojice a každá se vydá jiným směrem (např. jedni do ložnice, druzí do dětského pokoje). Následně hodnotí hostitelův byt, nahlíží mu do skříní, kritizují jeho vkus, nebo nepořádek jeho dětí. Následně zhodnotí, co si o hostitelově bydlení myslí, většinou velmi kriticky. Hostitel mezitím dodělává poslední přípravy na svém jídle.

Stolování

Následně účastníci usednou u stolu. Pak následuje přestávka ve vysílání. Před přestávkou je krátká „ochutnávka“ z toho, co bude následovat po přestávce. Jedná se o výtah toho divácky nejzajímavějšího. Oblíbené bývají konflikty či nějaké „faux pas“, kterého se účastníci dopustí.

Po pauze se začne se stolováním. Hostitel nosí na stůl jeden chod za druhým. Většinou jde o předkrm, polévku, hlavní jídlo a dezert. Soutěžící se první den u jídla většinou spíše seznamují, případně se vyptávají hostitele na jeho osobní život. Zároveň hodnotí jídlo, chod po chodu. Po každém chodu následuje sestřih toho, co soutěžící říkají o jídle mimo hostitelův doslech, kde se jejich upřímnost v pravém smyslu rozvine. Po hlavním jídle následuje část, která se jmenuje „zábava“.

Zábava

„Zábavu“ organizuje sám hostitel. Většinou se jedná o hru, případně nějakou show, kterou hostitel připraví. Pondělní hostitel Antonín zvolil hru „šipky“ a hostitelka Alena vybrala hru „hádání předmětů“.

Dezert a závěr

Po zábavě následuje podávání dezertu. Po sněžení ho všichni opět tajně okomentují. Hostitel neví, co si hosté o jídle skutečně myslí, protože slyší pouze to, co mu hosté řeknou přímo do očí.

Po jídle hostitel poděkuje svým hostům za účast a další člen skupiny, ten, který bude vařit další den, vystoupí, za všechny poděkuje hostiteli a pozve ostatní k sobě domů na večeři na příští den.

Hosté následně již v autě směřujícím pryč z místa hostitelova bydliště zhodnotí celý večer a hostitele obodují na bodové škále 1-10 (10 je nejlepší).

V závěru moderátoři oznámí, kolik bodů celkem daný soutěžící dostal a lehce jeho výkon okomentují (z toho hlediska, zda dostal hodně, či málo bodů).

V úplném závěru pátečního pořadu se všichni soutěžící posadí znovu ke stolu. Před každým z pěti z nich leží velký kovový poklop. Páteční hostitel odpočítává 3...2....1... a všichni zvednou poklapy. Před jedním z nich (u mnou analyzovaných pořadů u obou pátečních hostitelů, to však nebývá pravidlem) se pod poklopem objeví talíř s vyskládanými dvaceti pěti tisíci korunami.

Následují záběry na šťastného výherce, kterému ostatní gratulují. Hostitel děkuje ostatním, případně sděluje, co si za výhru pořídí.

V samotném závěru se rozloučí moderátoři, shrnou dění týdne a pozvou diváky ke sledování dalších dílů.

6.3 Obsahová analýza

Nyní zde budu podrobněji rozpracovávat jednotlivé kroky, které jsme si určili v kapitole Techniky zpracování.

1) Design

Za výběrový soubor dat jsem si zvolila 10 dílů pořadu Prostřeno z roku 2010. Jedná se o dva týdny vysílání, 8. 11. 2010 – 12. 11. 2010 a 22. 11. 2010 – 26. 11. 2010. Proč jsem si vybrala právě tyto díly, jsem již výše zmínila.

Znaky, které jsem zvolila ke sledování, jsou tyto:

Konflikty

- Konfliktní situace mezi jednotlivými soutěžícími.

Pomluvy

- Nelichotivé výroky o osobnosti jiného soutěžícího vyřčené mimo jeho doslech.

Kritika stolování

- Kritický výrok soutěžícího o způsobu přípravy slavnostní tabule či způsobu stolování jiného účastníka pořadu.

Kritika bydlení

- Kritický výrok soutěžícího o bydlení hostitele.

Kritika jídla

- Kritický výrok soutěžícího o připraveném jídle.

Sledovala jsem, v jaké míře se tyto motivy (znaky) v pořadu *Prostřeno* nacházejí. Za znak považuji výrok, ve kterém se projeví jeden z motivů uvedených výše.

2) Organizace výzkumu

Výskyt jednotlivých znaků jsem zaznamenávala na záznamový arch. Například jsem zaznamenala, kolikrát se v jednom díle objevil nějaký konflikt (výrok, ve kterém můžeme pozorovat znak nějakého konfliktu) či kritika jídla (výrok, ve kterém soutěžící kritizuje jídlo hostitele). Pokud se nějaký výrok od toho samého soutěžícího opakoval např. v rekapitulaci z předešlého dne, započítám ho pouze jednou jako jeden unikátní výrok.

3) Ověřování postupů

Zde jsem zhodnotila to, zda je daný postup vhodný, a rozhodla jsem se pokračovat dále.

4) Získávání dat

Postupovala jsem tak, že jsem sledovala jednotlivé díly pořadu *Prostřeno* (z týdnů 8. -11. 2010 – 16. 11. 2010 a 22. 11. 2010 – 26. 11. 2010). Zaznamenávala jsem unikátní výroky, ve kterých se objevují motivy výše uvedené. Tyto výroky jsem rozdělila na výroky skryté (prezentované mimo doslech hostitele) a otevřené (vyslovené před hostitelem). Některé motivy samy o sobě jednu nebo druhou možnost vylučují (pomluvy nejsou otevřené a konflikty nejsou skryté). Toto hodnotím jako důležité dělení, protože počet kritických výroků skrytých a otevřených se diametrálně odlišoval, což hodnotím jako důležitý prvek pořadu. Toto vše jsem zaznamenala do tabulky (viz příloha, tabulka č. 1).

5) Vyhodnocování dat

Nyní přistoupím k vyhodnocení dat, která jsem během výzkumu získala. Postupně se budu věnovat jednotlivým motivům a budu zhodnocovat, do jaké míry jsou v pořadu *Prostřeno* zastoupeny. Přesné hodnoty jsou k nahlédnutí v příloze, v tabulce č. 1.

Konflikty

Ač jsem předpokládala, že v pořadu se bude vyskytovat hodně konfliktních situací, kupodivu tomu tak úplně nebylo. Za oba týdny nastala situace, kde by šlo o otevřený konflikt, pouze jednou, a to mezi dvěma účastnicemi v týdnu 8. 11. 2010 - 12. 11. 2010, a nešlo o nic významného, pouze o vyústění střetu rozdílných povah.

Pomluvy

Pomlouvám se v pořadu *Prostřeno* daří o poznání lépe než otevřeným konfliktům. Jako pomluvu hodnotím nelichotivý výrok o jiné osobě vyřčený mimo její doslech. Celkem se takových výroků vyskytlo ve dvou týdnech vysílání 14. 10 v prvním a 4 v druhém týdnu, který byl celkově klidnější a emocemi méně nabitý. Pomluvy byly nejčastěji osobního charakteru, ne všichni účastníci si byli navzájem sympatičtí, což je v tak různorodé společnosti logické.

Kritika bydlení

Jako první z mnoha kritik většinou přišla na řadu kritika bydlení, protože účastníci měli ještě před jídlem možnost se porozhlédnout po bytě hostitele. Kritizoval se buď nepořádek, nebo rozdílný vkus hostitele a účastníků, což bylo častější. V obou týdnech dohromady se objevilo celkem 12 kritických výroků jednotlivých účastníků o bydlení hostitele, v každém týdnu celkem 6.

Kritika bydlení byla vždy skrytá, to znamená, že ji ten, který byl za své bydlení kritizován, neslyšel. Byla vyřčena většinou v právě prohlíženém pokoji před jiným soutěžícím, případně v prostřihu, ve kterém účastníci bydlení samostatně komentovali. U stolu se účastníci ke své kritice bydlení již nevraceli.

Kritika jídla

Kritika jídla byla výrazně nejsilnějším motivem v celém pořadu. Celkem se ve dvou týdnech vysílání objevilo rovných 100 kritických výroků o jídle. Z nich bylo 77 skrytých a 23 vyřčených před ušima hostitele. Kritizovaly se hojně všechny chody. První týden byl o něco málo více kritikou prosycený, objevilo se zde 57 kritických výroků o jídle, v druhém týdnu 43.

V obou týdnech vyhráli páteční hostitelé a v obou případech to byli ti, u nichž se objevilo nejméně rušivých elementů (kritika, konflikty, pomluvy), takže můžeme říci, že to, co účastníci říkali v rámci pořadu, se pak skutečně promítlo v konečném bodování.

Kritika zábavy

Dalšími kritickými výroky hodnotili účastníci zábavu, kterou pro ně hostitel připravil. Zábava totiž patří do toho, za co by měli účastníci hodnotit hostitele. Za dva týdny jsem zaznamenala 7 skrytých kritik zábavy a jednu otevřenou, to když jedna soutěžící otevřeně přede všemi přiznala, že ji „*Člověče, nezlob se*“ prostě nebaví.

Kritika stolování

Poměrně překvapivé pro mě bylo zhodnocení kritiky stolování. Domnívala jsem se, že vzhledem k tomu, že pořad *Prostřeno* je z velké míry pořad o pohostinství a stolování, bude tato otázka častým tématem hovoru. Kritikou stolování se však účastníci příliš nezabývali. V každém týdnu se objevil pouze jeden kritický výrok o stolování. Jednou šlo o to, že si hostitelé museli sami servírovat jídlo, podruhé o nesprávné servírování nápojů k hlavnímu jídlu.

Pokud bych měla motivy, jejichž výskyt jsem sledovala, zhodnotit, potvrzuje se, že pořad *Prostřeno* zůstává pořadem o jídle a vaření, alespoň pro jeho účastníky. Sice se zde vyskytují motivy osobních konfliktů (které v sobě nesou prvky reality show) a pořad je i o bydlení a stolování, pouze však v omezené míře.

6.4 Srovnání pořadu s jinými pořady o vaření

Ve své teoretické části jsem zmínila několik zahraničních pořadů o vaření, které jsem považovala z nějakého důvodu za významné. Každý pořad se pojil s nějakou významnou osobností z kulinářského prostředí, která mi přišla hodná zmínění. Nyní se pokusím vysvětlit, v čem jsou tyto pořady podobné pořadu *Prostřeno*, a které podobné prvky se v tomto pořadu objevují.

Julia Child

Pořady Julie Child byly hlavně edukativního rázu. Julia v nich divákům ukazovala, jak se co vaří, a přesně popisovala návody na jednotlivé pokrmy. Tento prvek se v pořadu *Prostřeno* hojně vyskytuje. Hlavně v části, kterou jsem v popisu dramaturgie pořadu nazvala *Vaření*.

Zde jednotliví účastníci připravují své pokrmy a stejně jako Julia při tom komentují své počínání. Přesně vysvětlují, co recept obsahuje a jaké postupy při přípravě volí. Dále zmiňují, které pomůcky pro přípravu budete potřebovat (mixér, parní hrnec). Stejně jako Julia se pasují do role učitele a jejich potenciální žáci – publikum, mají dávat pozor, aby se dozvěděli, jak se naučit ten který pokrm připravit.

Jamie Oliver

Jamie ve svých pořadech vystupuje v přirozeném prostředí. Na rozdíl od ostatních edukativních pořadů o vaření Jamie nenesí zástěru a vaří v prostředí obyčejné kuchyně, nikoli v kuchyni, která se nachází v nějaké restauraci a je vybavena profesionálním náčiním.

Stejně tak soutěžící v pořadu *Prostřeno* vaří ve své vlastní kuchyni, to znamená v kuchyni, která není profesionální. Diváci zde proto získávají dojem autenticity a dokážou se s účinkujícími pořadu ztotožnit, protože mají pravděpodobně podobné vybavení, jako oni, a mohou si lépe představit přípravu totožných pokrmů u sebe doma.

Gordon Ramsey

Gordon ve svém pořadu *Kitchen Nightmares* navštěvuje různé podniky a kritizuje jejich počínání. Kritizuje jak prostředí, tak přípravu pokrmů. Hlavním motivem Ramsayho pořadů je právě kritika.

Stejně tak si počínají účastníci pořadu *Prostřeno*. V části *Šmejdění* navštěvují jednotlivé pokoje bytu soutěžícího, který je hostí, a kritizují vše, co najdou a co neodpovídá jejich vkusu a představě o „správném bydlení“.

Kritika jídla prostupuje celou částí *Stolování, Zábava i Dezert a závěr*, ve kterém finálně zhodnocují celou večeři, včetně právě prostředí, ve kterém se konala.

6.5 Výrazové prostředky pořadu *Prostřeno*

Pořad *Prostřeno* využívá mnoho výrazových prostředků pro udržení pozornosti diváka. Jedná ze z velké míry o střih.

Pořad je hojně prosycen různými prostřihy. Hlavně se to týká komentářů jednotlivých soutěžících, kteří navzájem komentují a kritizují svoje pokrmy, chování, stolování a bydlení. Tyto komentáře jsou tajné, proto jsou natáčeny mimo doslech hostitele a následně jsou účelně zařazené do zbytku pořadu.

Už v úvodu pořadu *Prostřeno* se objevuje rekapitulace dosud proběhnutých dílů a tam se také hojně uplatňuje střih. Prolínají se zde jak záběry z předešlého dne (v pondělním dílu tedy „ochutnávky“ z dalších dílů), tak záběry na účastníky, kteří komentují předešlý den.

Střih se také uplatňuje při představení každého jednotlivého účastníka. Střídají se zde záběry na soutěžícího v běžných životních situacích (doma, při volnočasových aktivitách) a na něj, jak vypráví o svém životě.

V části *Vaření* se také uplatňuje střih. Střídají se zde záběry na soutěžícího, který připravuje pokrmy, a na soutěžící, kteří (usazeni v nějakém příjemném prostředí) hovoří přímo do kamery a komentují výběr hostitele nad předem daným menu, které drží v ruce.

I při samotné konzumaci se střídají záběry na soutěžící, kteří stolují, a na soutěžící, kteří pokrmy komentují mimo stůl, tedy tajně. Dost často jsou tyto prostřihy použity v kontrastu s úplně jiným veřejným hodnocení soutěžících. Například je vyslán záběr, kdy jedna soutěžící té druhé velmi chválí polévku a následuje prostřih, jak ta samá soutěžící sedí sama v jiném pokoji a přímo na kameru říká, že polévka byla úplně strašná a nedala se pozřít.

V závěru pořadu jsou záběry na soutěžící, kteří hodnotí celý pořad z auta, které je z místa setkání odváží. Toto značí definitivní závěr pořadu. Auto je zde tedy použito jako symbol odjezdu.

Hudba

Celou atmosféru pořadu podtrhuje hudba, která dokresluje celou atmosféru pořadu. Respektive navozuje takovou atmosféru, která je dramaturgy pořadu uznána za vhodnou. Pokud například soutěžící říkají něco kritického, začne hrát zlověstná hudba. Stejně tak, pokud je zábava veselá, živější hudba toto také vyzdvihne.

Závěr

Ve své práci jsem se v teoretické části zabývala teoretickým základem potřebným pro analýzu pořadu *Prostřeno*. Popisovala jsem, jakou úlohu hraje televize v naší každodennosti, a také jsem se zabývala jednotlivými žánry, které s pořadem *Prostřeno* souvisí – především reality show a pořady o vaření.

V analytické části jsem zejména prováděla obsahovou analýzu pořadu *Prostřeno*. Sledovala jsem jednotlivé znaky (motivy), které se v pořadu objevily, a následně jsem je mezi sebou porovnávala.

Zjistila jsem, že v pořadu se ani tolik neobjevují zjevné konflikty, jakožto skryté kritiky (především jídla) a různé typy pomluv.

Dále jsem porovnávala tento pořad s jinými významnými pořady o vaření, hlavně ze zahraniční produkce. Tyto pořady jsem popisovala v teoretické části. Snažila jsem se vystihnout, které podobné prvky se zde dají nalézt.

Na konci analytické části jsem se pokusila shrnout, které výrazové prostředky se v pořadu *Prostřeno* vyskytují.

Summary

In the theoretical part I have dealt with the theoretical base necessary for the analysis of the show Prostreno. I have described the role which television plays in our everyday life and I have considered particular genres of shows, which are somehow linked to Prostreno– mainly reality and cooking shows.

In the analytical part I carried out content analysis of the Prostreno show. I tracked specific motives which appeared throughout the show and I compared them with each other.

I found that obvious conflicts, such as hidden food critiques or insults, do not commonly appear in the show.

Furthermore, I compared the program with other cooking programs, especially foreign productions, and I tried to pinpoint the aspects similar to those in Prostreno. To conclude the analytical part, I summarized which means of expression can be found in Prostreno.

Použitá literatura

Knihy:

RAMONET, Ignacio. *Tyranie Médii*. Praha: Mladá fronta, 2003. 232 s.

GIDDENS, Anthony. *The consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press, 1990. 101 s.

SILVERSTONE, Roger. *Television and everyday life*. New York: Routledge, 1994. 197 s.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální Psychologie*. Praha: Academia, 1999. 273 s.

NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003. 477 s.

MORLEY, David. *Family Television: Cultural Power And Domestic Leisure*. London: Routledge, 1988. 170s.

ABERCROMBIE, Nicholas; HILL, Stephen; TURNER, Bryan. *The Penguin Dictionary of Sociology*. London: Penguin Group, 2006. 484 s.

KLIMENT, Pavel. *Sociální Psychologie: Studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: Středisko distančního vzdělávání, 2002. 95 s.

FISKE, John; HARTLEY, John. *Reading Television*. London: Routledge, 2003. 159 s.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální Psychologie*. Brno: Paido, 1998. 270 s.

THOMSON, John B. *Média a modernita*. Oxford: Polity Press, 1995. 220 s.

SCHERER, H. 2004. Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, W., Reifová, I. a kol., *Analýza obsahu mediálních sdělení*. UK Praha: Karolinum, str. 29 – 50.

Odborné články:

Hoyt, E. (2010). Keeping it Real. *World Policy Journal*, 27(3), 47 - 55.

Kavka, M., & West, A. (2010). Jade the obscure: celebrity death and the mediatised maiden. *Celebrity Studies*, 1(2), 216 - 230. doi:10.1080/19392397.2010.482292

Pomerantz, D. (2006). The Race to the Bottom. (Cover story). *New Presence: The Prague Journal Of Central European Affairs*, 7(4), 35 - 39.

Neath, S. (2004). LOFTIER IDEALS? FRANCE, BIG BROTHER, AND THEBANLIEUES. *Contemporary French & Francophone Studies*, 8(2), 135 - 141.

Grabe, M. (2002). Maintaining the Moral Order: A Functional Analysis of 'The Jerry Springer Show'. *Critical Studies In Media Communication*, 19(3), 311.

Rubin, A. M., Haridakis, P. M., & Eyal, K. (2003). Viewer Aggression and Attraction to Television Talk Shows. *Media Psychology*, 5(4), 331.

Selberg, T. (1993). Television and Ritualization of Everyday Life. *Journal Of Popular Culture*, 26(4), 3 - 9.

de Solier, I. (2005). TV Dinners: Culinary Television, Education and Distinction. *Continuum: Journal Of Media & Cultural Studies*, 19(4), 465 - 481.

Blair, J. L. (2011). SURVIVING REALITY TV: THE ULTIMATE CHALLENGE FOR REALITY SHOW CONTESTANTS. *Loyola Of Los Angeles Entertainment Law Review*, 31(1), 1 - 25.

Esteves, T. (2011). Food for Thought: Is a French Fry a Vegetable?. *Public Manager*, 40(2), 71 - 74.

Robinson, F. (2005). The SCHOOL DINNER revolution. *Practice Nurse*, 29(8), 11 - 12.

Julia Child, 1912-2004. *KeyWords* [serial online]. October 2004;12(4):115. Available from: Academic Search Complete, Ipswich, MA. Accessed November 10, 2011.

MITCHELL, C. M. (2010). The Rhetoric of Celebrity Cookbooks. *Journal Of Popular Culture*, 43(3), 524 - 539.

Nightmare in Hell's Kitchen. (2005). *Restaurant Hospitality*, 89(2), 22.

Tizard, W. (2004). NOVA PULLS LOCAL REALITY SHOW IN PORNSPAT. *Variety*, 396(9), 21.

ALESSANDRA, S. (2005, June 16). THE TV WATCH; Old Shows Teach Reality TV New Tricks. *New York Times*. p. 1.

RIFFE, Daniel. *Analyzing Media Messages : Using Quantitative Content Analysis in Research*. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 2005. 262 s.

On-line zdroje:

<http://www.csfd.cz/film/242921-julie-a-julia/>

<http://www.csfd.cz/tvurce/59255-gordon-ramsay/>

www.tv.seznam.cz

www.ceskatelevize.cz

<http://dobroty.nova.cz/rubrika/oporadu>

www.iprima.cz

www.stream.cz

cs.wikipedia.org

Seznam příloh:

Příloha č. 1 Výsledky obsahové analýzy

Přílohy

Příloha č. 1: Výsledky obsahové analýzy:

Výsledky obsahové analýzy

8.-12.2010

MOTIVY	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek	
Konflikty	0/0	0/1	0/0	0/0	0/0	0/1
Pomluvy	0/0	4/0	5/0	0/0	1/0	10/0
Kritika zábavy	2/0	1/0	2/1	0/0	0/0	5/1
Kritika stolování	1/0	0/0	0/0	0/0	0/0	1/0
Kritika bydlení	2/0	2/0	0/0	2/0	0/0	6/0
Kritika jídla	11/0	2/4	11/3	12/4	7/3	43/14
Celkem	16/0	9/5	18/4	14/4	8/3	

22.-26.11.2010

MOTIVY	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek	
Konflikty	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
Pomluvy	2/0	0/0	0/0	1/0	1/0	4/0
Kritika zábavy	0/0	0/0	0/0	1/0	1/0	2/0
Kritika stolování	0/0	1/0	0/0	0/0	0/0	1/0
Kritika bydlení	2/0	1/0	1/0	0/0	2/0	6/0
Kritika jídla	8/0	15/2	6/4	3/2	2/1	34/9
celkem	12/0	17/2	7/4	5/5	6/1	